Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, řada společenských věd, roč. 33, 2019, č. 1

TŘI KONFRATERNITNÍ LISTINY ŘEHOLNÍCH KANOVNÍKŮ SV. AUGUSTINA Z PŘELOMU 80. A 90. LET 14. STOLETÍ

PAVEL OTMAR KRAFL

Monasteries of the Canons Regular of St. Augustine were subordinated to the jurisdiction of the diocesan bishop; there were no bonds between them on an ecclesiastical-administration level and there was no central management of the order. The absence of formal legal bonds was partly substituted by confraternal bonds, through which the canonries formed a mutual liturgical and prayer community. In the article, we will concentrate on confraternity documents from 1386–1393. A critical edition of three confraternity documents issued by the Prague, Fulnek and Prostějov convents is attached.

Key words: Canons Regular of St. Augustine; canonry; confraternity documents; critical edition; Middle Ages; 14th century; Prague; Fulnek; Prostějov.

Řeholní kanovníci sv. Augustina neměli centrální organizaci svého řádu, jejich kláštery byly podřízeny jurisdikci diecézního biskupa. Absenci správních vazeb do jisté míry nahrazovaly a doplňovaly konfraternity, jimiž kanonie mezi sebou vytvářely bohoslužebné a modlitební společenství. V článku edičně zpřístupníme tři dosud nevydané konfraternitní listiny dochované v kladském farním archivu.

Publikovány byly přehledy výzkumů řádu řeholních kanovníků sv. Augustina v českých zemích a ve střední Evropě.[1] Studii o řeholních kanovnících sv. Augustina v Čechách a na Moravě napsal Franz Machilek.[2] K dějinám českých a moravských konventů řeholních kanovníků sv. Augustina je dále k dispozici encyklopedická práce M. Bubna a práce editovaná Floridem Röhrigem.[3] K dějinám kladského kláštera v době předhusitské publikoval Pavel Krafl.[4]

Co se týče konfraternitních listin řeholních kanovníků sv. Augustina roudnického okruhu, byly vydány listiny z archivu kláštera v Krakově-Kaziměři,[5] konfraternitní listiny z moravských

---

[1] KRAFL, P.: *Výzkumy středověkých dějin středoevropských klášterů řeholních kanovníků sv. Augustina.* Acta Universitatis Reginaehradecensis, Facultas Paedagogica – Humanistica 1, 2008, s. 171–182; TÝŽ: *Debemus caritatis operibus ferventer intendere." Výzkumy dějin řeholních kanovníků sv. Augustina v Čechách a na Moravě období středověku za uplynulá desetiletí.* Časopis Matice moravské 128, 2009, s. 147–169; TÝŽ: *Ecclesia in Glacz frequencius a Christi fidelibus visitetur.* Kapitoly z dějin kladské kanonie v době předhusitské. Brno 2015, s. 13–63.

[2] MACHILEK, F.: *Die Augustiner-Chorherren in Böhmen und Mähren.* Archiv für Kirchengeschichte von Böhmen–Mähren–Schlesien 4, Königstein–Taunus 1976. s. 107–144.

[3] BUBEN, M.: *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích,* II/1 *Řeholní kanovníci.* Praha 2003; RÖHRIG, F. (ed.): *Die Stifte der Augustiner-Chorherren in Böhmen, Mähren und Ungarn.* Klosterneuburg–Wien 1994.

[4] KRAFL, P.: *Ecclesia in Glacz;* TÝŽ: *Quam ecclesiam in honore sancte Marie Virginis intitulari volumus. Study on the Kłodzko Monastery of Canons Regular of St. Augustine in the Pre-Hussite Period.* Canonici regulares sancti Augustini, volumen 1. Brno 2018.

[5] KRAFL, P.: *Dokumenty konfraterni czeskich, morawskich i śląskich klasztorów z pierwszej połowy XV wieku. Z archiwum klasztoru kanoników regularnych laterańskich w Krakowie-Kazimierzu.* Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie 48, 2003, s. 9–29; TÝŽ: *Dokument konfraterni klasztoru kartuzów Lapis Refugii na Spiszu dla*

archivů vydané pro konvent v Kaziměři u Krakova[6] a konfraternitní listina z archivu kláštera v Klosterneuburgu.[7] V rámci diplomatáře kláštera v Lanškrouně byly dále vydány konfraternitní listiny z Moravského zemského archivu a z jiných institucí.[8] Předtím byla samostatně vydána konfraternitní listina kladského konventu z roku 1382.[9] Diplomatář kladského kláštera koncipovaný pro léta 1350–1381 obsahuje edice konfraternitních listin z kladského farního archivu a z pražského Národního archivu.[10] Konfraternitám kladského kláštera byla nově věnována stať.[11]

Prezentované listiny pocházejí z let 1386–1393, jejich vydavateli jsou konventy v Praze, ve Fulneku a v Prostějově. První z nich vydal opat kláštera v Praze na Karlově Prokop spolu se svým konventem dne 25. dubna 1386, druhou vydal probošt Jan a konvent kláštera ve Fulneku dne 16. ledna 1390, třetí probošt Jakub a konvent kláštera v Prostějově dne 25. května 1393. Listiny vykazují textovou totožnost s dalšími konfraternitními listinami z prostředí roudnického okruhu konventů řeholních kanovníků sv. Augustina.

EDICE

1.
1386 Apr. 25. Praha.

Procopius abbas et fratres monasterii Montis sancti Karoli CRSA in Praga Pragensis dioecesis confraternitatem cum monasterio sanctae Mariae in Kłodzko contrahunt.

Sigg. in scidulis membranaceis appendent: 1. Procopii, abbatis monasterii in Praga; 2. conventus eiusdem monasterii (laesum).

Autogr. membr. Lat., Archivum parochiale in Kłodzko, sign. A 8 d.

In dorso: Commendacio et psalmi Verba mea. Unius vel plurium missa […]. Quilibet sacerdos unam missam. Dyaconi et subdiaconi, accoliti unam quinquagenam psalmorum. Laici conversi centum Pater noster. – *Alia manu:* Littera fraternitatis Karuolensis.

Ed. –

kanoników regularnych w Kazimierzu pod Krakowem z 1495 roku. Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie 49, 2004, s. 9–13; TÝŽ: *Konfraternita kartuziánů ze spišského Lapis Refugii s řeholními kanovníky z Kazimierze u Krakova z roku 1495.* Studia Historica Tyrnaviensia 14–15, 2012, s. 96–100.

[6] KRAFL, P.: *Počátky konfraternit řeholních kanovníků sv. Augustina v Kazimierzi s konventy z Čech a Moravy. Edice konfraternitních listin kláštera Těla Páně z moravských archivů.* In: Łatak, K. – Makarczyk, I. (edd.): Przemijanie i trwanie. Kanonicy Regularni Laterańscy w dawnej i współczesnej Polsce. Materiały z Międzynarodowej Konferencji zorganizowanej z okazji 600-lecia fundacji opactwa Bożego Ciała w Krakowie. b. m. [Kraków] b. d. [2008], s. 213–216.

[7] KRAFL, P.: *Neznámá konfraternitní listina třeboňské kanonie (1416) z archivu v Klosterneuburgu.* Studia historica Brunensia 60, 2013, 1–2, s. 109–113.

[8] KRAFL, P. – MUTLOVÁ, P. – STEHLÍKOVÁ, D.: *Řeholní kanovníci sv. Augustina v Lanškrouně. Dějiny a diplomatář kláštera / The Regular Canons of St. Augustine in Lanškroun. The History and Diplomatarium of the Monastery.* Praha 2010, s. 139–140, 151–155, 178–179, 181–183, 205, 220–221, 230–231, 242–244, 285–286, č. 13, 18–20, 28, 30, 39, 42, 44, 47, 53.

[9] KRAFL, P.: *Konfraternita lanškrounského kláštera s kladským z roku 1382.* Kladský sborník 6, 2005, s. 201–206.

[10] KRAFL, P. O. – BLECHOVÁ, L. (edd.), SEDLÁČEK, P. (coop.): *Diplomatarium monasterii Glacensis canonicorum regularium sancti Augustini ab anno 1350 usque ad annum 1381.* Canonici regulares sancti Augustini, volumen 2. Brno 2018, s. 106–108, 137–142; č. 27, 44–46.

[11] KRAFL, P. O.: *Konfraternity kladského kláštera řeholních kanovníků sv. Augustina.* Východočeské listy historické 37, 2017, s. 7–13; TÝŽ: *Quam ecclesiam,* s. 61–68.

Reg. Geschichtsquellen der Grafschaft Glatz, Vol. VI/3 Das Pfarrei-Archiv in Glatz und das Koeglersche Urkunden- und Aktenarchiv in der Pfarrei Ullersdorf, ed. Bertold Bretholz, Glatz 1928, p. 16, n. 82.

‡In Dei nomine amen. Quoniam secundum Apostolum omnes „unum corpus sumus in Cristo“,[1] debemus‡ caritatis || operibus ferventer intendere, ne scindamur ab huius corporis unitate, que eciam pro illis magis || fiunt necessario, qui iam extra statum merendi positi transeuncium penarum || subduntur rigori. Proinde [er]go || nobis Procopio, abbati monasterii Montis sancti Karoli canonicorum regularium in Praga[2] ordinis beati Augustini Pragensis dyocesis et fratribus nostris utile et salubre visum fuit, quod pro nostri necnon pro Glacensis[3] monasterii presencium et futurorum fratribus defunctis suffragia in missis, psalmis et oracionibus sanctis fierent, quatenus i[i]dem fratres gracia Dei opitulante ad curie celestis gaudia celerius pervenirent. De fratrum itaque nostrorum necnon reverendi domini prepositi monasterii prenominati et conventus ipsius connivencia et consensu in Domino inter nos fraternitate contracta decrevimus, ut fratris professi unius vel plurium nostri sive predicti monasterii die obitus intimato ipsius et ipsorum in kalendario nominibus descriptis psalmis consuetis, scilicet „Verba mea“[4] et cetera, in capitulo et vigiliis maioribus lectis in choro {et in} missa defunctorum consequenter pro ipsius seu ipsorum animabus cantetur, cui ad commendacionem, que ipsam sequetur, fratres interesse debent racionabili causa cessante. Quilibet eciam presbiterorum ipso die vel alio leget unam missam, dyacones vero subdiacones et acoliti unam quinquagenam psalmorum et fratres conversi centum oraciones dominicas cum totidem *Ave Maria* explebunt. In die autem anniversario psalmi predicti, vigilie minores et una tantum missa sub nota sine commendacione tenebuntur. Per huiusmodi autem nostrum decretum serviciis amplioribus, que fratres pro fratribus in monasterio facere consueverunt, in nullo volumus derogare. In premissorum omnium testimonium nostrum et conventus nostri necnon prepositi monasterii predicti et ipsius conventus sigilla presentibus sunt appensa. Datum et actum in monasterio Montis sancti Karoli in Praga anno Domini M° CCC LXXXVI in die sancti Marci.

---

1) Rom. 12, 5. – 2) Praha, civitas in Bohemia, caput regni. – 3) Kłodzko, civitas in terra Glacensi. – 4) Ps. 5, 2.

2.
1390 Ian. 16. Fulnek.

Johannes praepositus et fratres monasterii sanctae Trinitatis CRSA in Fulnek Olomucensis dioecesis confraternitatem cum monasterio sanctae Mariae in Kłodzko contrahunt.

Sigg. in scidulis membranaceis appendent: 1. Johannis, praepositi monasterii in Fulnek; 2. conventus eiusdem monasterii.

*Autogr. membr. Lat., Archivum parochiale in Kłodzko, sign. A 8 i (=**A**).*

In dorso: [...] unius vel plurium psalmi Verba mea missa d[efunctorum]. Quilibet presbyter unam missam. Dyaconi, subdyaconi, accoliti unam quinquagenam. Laici conversi centum Pater noster. – *Alia manu:* Fulnek.

Ed. –

Reg. Geschichtsquellen, Vol. VI/3, p. 17, n. 89.

‡In nomine Domini amen. Quoniam secundum Apostolum omnes „unum corpus sumus in Cristo“,[1] debemus operibus caritatis ferventer intendere,‡ ne || scindamur ab huius corporis uni-

tate, que eciam pro illis magis fiunt necessario, qui iam extra statum merendi positi transeuncium || penarum subduntur rigori. Proinde ergo nobis fratri Iohanni, preposito monasterii sancte ac individue Trinitatis canonicorum regularium || ordinis sancti Augustini in Fulnek[2] Olomucensis[3] dyocesis et fratribus nostris utile et salubre visum est, quod pro nostri in Glacz[4] monasterii Montis sancte Marie presencium et futurorum fratribus defunctis suffragia in missis, psalmis et oracionibus sanctis fierent, quatenus i[i]dem fratres gracia Dei opitulante ad curie celestis gaudia celerius pervenirent. De fratrum itaque nostrorum necnon prepositi prenominati et conventus ipsius connivencia et consensu inter nos in Domino fraternitate contracta decrevimus, ut fratris professi unius professi vel plurium nostri sive predicti monasterii in Glacz die obitus intimato ipsius et ipsorum nominibis in kalendario descriptis psalmis consuetis, scilicet „Verba mea“[5] cum ceteris, in capitulo et vigiliis maioribus lectis in choro, missa defunctorum consequenter pro ipsius seu ipsorum animabus cantetur, cui et commendacioni, que ipsam sequetur, fratres omnes interesse debent racionabili causa cessante. Quilibet eciam presbiterorum ipso vel alio leget unam missam, dyaconi vero et subdiaconi et accoliti unam quinquagenam psalmorum sed et fratres conversi centum oraciones dominicas cum totidem *Ave Maria* explebunt. In die autem anniversario[a] psalmi predicti, vigilie minores et una tantum missa sub nota sine commendacione tenebuntur, nisi quis et tunc vellet missam specialem legere, quod non improbamus sed laudamus. Per huiusmodi autem nostrum decretum serviciis amplioribus, que pro fratribus fratres in monasteriis facere consueverunt, in nullo volumus derogari. In premissorum omnium testimonium nostrum et conventus nostri necnon prepositi prenominati et ipsius conventus sigilla presentibus sunt appensa. Datum et actum in monasterio nostro prefato anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo, XVI[a] die mensis Ianuarii.

[a)] „anniversaria“ *A.*
[1)] *Rom. 12, 5.* – [2)] *Fulnek, civitas in Moravia.* – [3)] *Olomouc, civitas in Moravia.* – [4)] *Kłodzko, civitas in terra Glacensi.* – [5)] *Ps. 5, 2.*

3.
1393 Maii 25. Prostějov.

Jacobus praepositus et fratres monasterii sanctae Mariae CRSA in Prostějov Olomucensis dioecesis confraternitatem cum monasterio sanctae Mariae in Kłodzko contrahunt.

Sig. conventus monasterii in Prostějov cum sig. dorsali Jacobi praepositi eiusdem monasterii in scidula membranacea appendet.

Autogr. membr. Lat., Archivum parochiale in Kłodzko, sign. A 8 h (=A).

In dorso: Psalmi Verba mea commendacio. Unius vel plurium missa, in qui sub nota. Quilibet presbyter unam missam. Accoliti, subdiaconi unam quinquagenam. Laici conversi centum Pater noster. – *Alia manu:* Prostieioviensis.

Ed. –

Reg. Geschichtsquellen, Vol. VI/3, p. 18, n. 94.

‡In‡ Dei nomine amen. Quoniam secundum Apostolum omnes „unum corpus sumus in Cristo“,[1] debemus karitatis operibus || ferventer intendere, ne scindamur ab huius corporis unitate, que pro illis eciam magis fiunt necessario, qui || iam extra statum merendi positi transeuncium penarum subduntur rigori. Proinde ergo nobis fratri Iacobo, preposito || sancte Marie canonicorum regularium in Prostyeyow[2] ordinis beati Augustini Olomucensis[3] dyocesis, et fratribus nostris utile et salubre visum fuit, quod pro nostri necnon preposito Iohanni, sancte Marie in Glacz[4] monasteriorum presencium ac futurorum fratribus defunctis suffragia in missis, psalmis

et oracionibus sanctis fierent, quatenus i[i]dem fratres gracia Dei opitulante ad curie celestis gaudia celerius pervenirent. De fratrum itaque nostrorum necnon prepositi monasterii prenominati et conventus ipsius connivencia et consensu in Domino inter nos fraternitate contracta decrevimus, ut fratris professi unius vel plurium nostri sive predicti monasterii die obitus intimato ipsius et ipsorum in kalendario nominibus descriptis [a-]psalmis consuetis,[-a] scilicet „Verba mea“[5] et cetera, in capitulo et vigiliis maioribus lectis in choro, missa defunctorum consequenter pro ipsius seu ipsorum animabus cantetur, cui ad commendacionem, que ipsam sequetur, fratres interesse debent racionabili causa cessante. Quilibet eciam presbiterorum ipso die vel alio leget unam missam, dyacones vero subdiacones et acoliti unam quinquagenam psalmorum et fratres conversi centum oraciones dominicas cum totidem *Ave Maria* explebunt. In die vero anniversario psalmi predicti, vigilie minores et una tantum missa sub nota sine commendacione tenebuntur, nisi quis et tunc vellet missam specialem legere, quod non improbamus sed laudamus. Per huiusmodi autem decretum nostrum serviciis amplioribus, que fratres pro fratribus in monasterio facere consueverunt, in nullo volumus derogare. In premissorum omnium testimonium nostrum et conventus nostri sigilla presentibus sunt appensa. Datum et actum in monasterio nostro anno Domini M° trecentesimo nonagesimo tercio octavo kalendas Iunii.

[a-a)] *em. sec. chartam in P. Krafl – P. Mutlová – D. Stehlíková, Řeholní kanovníci sv. Augustina v Lanškrouně. Dějiny a diplomatář kláštera, Praha 2010, p. 139-140, n. 13.* „psalmi consueti“ *A.*

[1)] *Rom. 12, 5. –* [2)] *Prostějov, civitas in Moravia. –* [3)] *Olomouc, civitas in Moravia. –* [4)] *Kłodzko, civitas in terra Glacensi. –* [5)] *Ps. 5, 2.*

prof. PhDr. Pavel Otmar Krafl, Dr.
Instytut Historyczny im. Tadeusza Manteuffla PAN
Rynek Starego Miasta 29/31
00-272 Warszawa
Polsko
e-mail: paotk@seznam.cz